

TÁJÉKOZTATÓ

Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal elkülönített visszaélés-bejelentési rendszer

A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (a továbbiakban: Nébih) a panaszokról, a közérdekű bejelentésekről, valamint a visszaélések bejelentésével összefüggő szabályokról szóló 2023. évi XXV. törvény (a továbbiakban: panasztörvény) valamint az elkülönített visszaélés-bejelentési rendszer létrehozására köteles kormányzati szervek kijelöléséről szóló 225/2023. (VI. 8.) Korm. rendelet alapján elkülönített visszaélés-bejelentési rendszert üzemeltet.

I. Bejelentés

Bejelentés tárgya

Az elkülönített visszaélés-bejelentési rendszerben a Nébih működésével kapcsolatos jogellenes vagy jogellenesnek feltételezett cselekményre vagy mulasztásra, illetve egyéb visszaélésre vonatkozó információt lehet bejelenteni.

Bejelentés tételére jogosult

Az elkülönített visszaélés-bejelentési rendszerben bárki tehet bejelentést.

Bejelentés módja

A bejelentés írásban tehető meg az alábbi módokon:

- a) elektronikus úton a visszaelesbejelentes(_kukac_)nebih.gov.hu címre vagy
- b) papír alapon, postai úton zárt borítékban: a Nébih nevének feltüntetésével, a bejelentővédelmi felelős „S.K.” címezve, „visszaélés-bejelentés” megjelöléssel, a 1525 Budapest, Pf.: 30 postacímre.

A Nébih a bejelentés megtételének segítésére a honlapján bejelentés-nyomtatványt tesz közzé.

Visszaigazolás

A Nébih a bejelentés kézhezvételétől számított 7 napon belül a bejelentés megtételéről visszaigazolást küld a bejelentő részére, egyúttal általános tájékoztatást nyújtva a panasztörvény szerinti eljárási és adatkezelési szabályokról.

A Nébih mellőzi a bejelentés visszaigazolását, ha

- a) a bejelentő kifejezetten kérte a visszaigazolás mellőzését, vagy
- b) észszerűen feltételezhető, hogy a bejelentés kézhezvételének visszaigazolása veszélyeztetné a bejelentő személyazonosságának védelmét.

II. Bejelentéssel kapcsolatos eljárás

Az elkülönített visszaélés-bejelentési rendszerben tett bejelentések kezelésére és elintézésére a panasztörvény közérdekű bejelentésekre vonatkozó szabályait kell alkalmazni.

Áttétel

Ha a bejelentés szerinti ügyben a Nébih nem rendelkezik hatáskörrel, az eljárásra nem jogosult, a bejelentést a beérkezésétől számított nyolc napon belül az eljárásra jogosult szervhez átteszi. A bejelentés áttételéről a bejelentőt egyidejűleg értesítést kap.

Bejelentés vizsgálatának mellőzése

A Nébih a bejelentés vizsgálatát mellőzi, ha

- a) bejelentést azonosíthatatlan személy tette, kivéve ha a bejelentés alapjául súlyos jog- vagy érdeksérelem szolgál,
- b) bejelentő a jogellenes vagy a jogellenesnek feltételezett cselekmény vagy mulasztás, illetve egyéb visszaélés bekövetkeztétől számított egy éven túl terjesztette elő a bejelentést.

A bejelentés kivizsgálása mellőzhető, ha

- a) a bejelentés ugyanazon bejelentő által tett ismételt, a korábbi bejelentéssel azonos tartalmú bejelentés,
- b) a bejelentő a jogellenes vagy a jogellenesnek feltételezett cselekményről vagy mulasztásról, illetve egyéb visszaélésről való tudomásszerzéstől számított hat hónap után terjesztette elő a bejelentést.

Bejelentés vizsgálata

A Nébih a bejelentést a beérkezésétől számított 30 napon belül köteles elintézni.

Amennyiben a bejelentés elintézését megalapozó vizsgálat előreláthatóság harminc napnál hosszabb ideig tart, a Nébih erről a bejelentőt tájékoztatja, az elintézés várható időpontjának és a vizsgálat meghosszabbítása indokainak egyidejű megjelölésével.

A bejelentés elintézésének határideje a vizsgálat meghosszabbítása esetében sem haladhatja meg a hat hónapot.

A bejelentés vizsgálata során a Nébih kapcsolatot tart a bejelentővel, ennek keretében a bejelentés kiegészítésére, pontosítására, a tényállás tisztázására, valamint további információk rendelkezésre bocsátására hívhatja fel, illetve meghallgathatja, ha azt a bejelentés tartalma szükségessé teszi.

Ha a Nébih számára nyilvánvalóvá válik, hogy a bejelentő rosszhiszeműen, valótlan adatot vagy információt közölt, a bejelentés elintézését megalapozó vizsgálatot intézkedés mellőzésével befejezheti.

Ha a Nébih a bejelentés vizsgálata keretében észleli, hogy a bejelentés elintézése más eljárás hatálya alá tartozik,

- a) erre vonatkozó feladat- és hatásköre esetén a más eljárás megindításáról,
 - b) erre vonatkozó feladat- és hatásköre hiányában a más eljárás megindítására, illetve lefolytatására jogosult szervhez való áttételről
- haladéktalanul gondoskodik, és ezzel egyidejűleg erről a bejelentőt értesíti.

Ha a bejelentés alaposnak bizonyul, a gondoskodni kell

- a) a jogszerű vagy a közérdeknek megfelelő állapot helyreállításáról, illetve az egyébként szükséges intézkedések megtételéről,

- b) a feltárt hibák okainak megszüntetéséről,
- c) az okozott sérelem orvoslásáról és
- d) indokolt esetben a felelősségre vonás kezdeményezéséről.

A Nébih a bejelentés elintézésakor – a minősített adat, illetve a törvény által védett titok kivételével – a megtett intézkedésről vagy annak mellőzéséről az indokok megjelölésével írásban értesíti a bejelentőt. Az írásbeli értesítés mellőzhető, ha a bejelentés elintézéséről a bejelentő szóban tájékoztatást kapott és a tájékoztatást tudomásul vette.

A bejelentő az általa vélelmezett visszásság orvoslása érdekében beadvánnyal fordulhat az alapvető jogok biztosához, ha

- a) az eljárásra jogosult szerv a bejelentést megalapozatlannak nyilvánítja,
- b) a bejelentő a vizsgálat eredményével nem ért egyet, vagy
- c) a bejelentő álláspontja szerint az eljárásra jogosult szerv a közérdekű bejelentést nem vizsgálta ki teljes körűen, illetve
- d) panasztörvény szerinti, az elkülönített visszaélés-bejelentési rendszerre vonatkozó szabályokat nem tartották meg.

III. Adatkezelési szabályok

A Nébih a bejelentés elintézése során a személyes adatok, illetve más adatok – különösen a minősített adat, illetve a törvény által védett titok – védelmére vonatkozó szabályok szerint jár el.

A bejelentő személy adatai írásbeli hozzájárulása nélkül nem hozhatóak nyilvánosságra.

A bejelentéssel érintett személy a bejelentő személyes adatait nem ismerheti meg.

A bejelentést kivizsgáló személyek a bejelentés tartalmára, az abban érintett más természetes személyre, jogi személyre vonatkozó információkat a Nébih feladatkörrel rendelkező más szervezeti egységével vagy munkatársával szükséges esetben és mértékben oszthatják meg.

A bejelentő személyes adatai – a következő bekezdésben meghatározottak kivételével – csak a bejelentés alapján kezdeményezett eljárás lefolytatására hatáskörrel rendelkező szerv részére adhatóak át, amennyiben az annak kezelésére törvény alapján jogosult, vagy az adatai továbbításához az érintett személy hozzájárult.

Ha nyilvánvalóvá vált, hogy a bejelentő rosszhiszeműen, valótlan adatot vagy információt közölt és

- a) ezzel bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetésére utaló körülmény merül fel, személyes adatait az eljárás lefolytatására jogosult szerv vagy személy részére át kell adni,
- b) alappal valószínűsíthető, hogy másnak jogellenes kárt vagy egyéb jogsérelmet okozott, személyes adatait az eljárás kezdeményezésére, illetve lefolytatására jogosult szervnek vagy személynek kérelmére át kell adni.

A személyes adatok kezelésére a vonatkozó Adatkezelési tájékoztatóban foglaltak az irányadóak.

IV. Bejelentő védelme

A visszaélést bejelentők védelmére vonatkozó szabályokat a panasztörvény külön cím alatt, a 41-49. §-ban rögzíti.

41. § (1) bekezdés szerint: Minden, a bejelentő számára hátrányos intézkedés,

- a) amelyre a bejelentés jogszerű megtétele miatt kerül sor és
 - b) amelyet a 20. §-ban meghatározott jogviszonnyal vagy kapcsolattal összefüggésben valósítanak meg,
- jogellenesnek minősül akkor is, ha egyébként jogszerű lenne.

41. § (2) bekezdés alapján: Hátrányos intézkedésnek minősül a bejelentő számára hátrányos cselekmény vagy mulasztás, különösen

- a) a felfüggesztés, a csoportos létszámcsökkentés, a felmondás vagy ezekkel egyenértékű intézkedések,
- b) a lefokozás vagy az előléptetés megtagadása,
- c) a munkaköri feladatok átruházása, a munkavégzés helyének megváltoztatása, a bércsökkentés, a munkaidő megváltoztatása,
- d) a képzés megtagadása,
- e) a negatív teljesítményértékelés vagy munkareferencia,
- f) a foglalkoztatásra irányuló jogviszonyára vonatkozó törvény szerinti bármely hátrányos jogkövetkezmény – így különösen fegyelmi intézkedés, megrovás, pénzügyi szankció – alkalmazása,
- g) a kényszerítés, a megfélemlítés, a zaklatás vagy a kiközösítés,
- h) a hátrányos megkülönböztetés, hátrányos vagy tisztességtelen bánásmód,
- i) a határozott idejű foglalkoztatásra irányuló jogviszony határozatlan idejűvé átalakításának elmulasztása, ha a foglalkoztatott jogszerű elvárása az volt, hogy foglalkoztatásra irányuló jogviszonyát határozatlan idejűvé változtatják,
- j) egy határozott idejű munkaszerződés megújításának elmulasztása vagy annak idő előtti megszüntetése,
- k) a károkozás, amely magában foglalja a személy jóhírnevének megsértését vagy a pénzügyi veszteséget, beleértve az üzleti lehetőség elvesztését és a bevételkiesést is,
- l) az olyan intézkedés, amelynek eredményeképpen okkal következik, hogy az adott személy a jövőben foglalkoztatásra irányuló jogviszonyt a foglalkoztatásra irányuló jogviszonya szerinti ágazatban nem létesíthet,
- m) az egészségügyi alkalmassággal összefüggő vizsgálat előírása,
- n) az áru- vagy szolgáltatási szerződés idő előtti megszüntetése vagy felmondása, és
- o) az engedély visszavonása.

41. § (3) bekezdés alapján: A 41. § (2) bekezdés szerinti hátrányos intézkedéssel összefüggő hatósági vagy bírósági eljárás során – ha a bejelentő a bejelentés megtétele jogszerűségét bizonyítja –

- a) vélelmezni kell, hogy a hátrányos intézkedésre a bejelentés jogszerű megtétele miatt került sor, és
- b) a hátrányos intézkedést hozó személyt terheli annak bizonyítása, hogy a hátrányos intézkedés megtételére alapos indokkal és nem a bejelentés jogszerű megtétele miatt került sor.

41. § (4) bekezdés alapján: Minden, a bejelentő tulajdonában álló jogalany vagy a bejelentővel foglalkoztatásra irányuló jogviszonyban vagy más, szerződéses jogviszonyban

álló jogalany sérelmére hozott 41. § (2) bekezdés szerinti hátrányos intézkedés, amelyre a bejelentés jogszerű megtétele miatt kerül sor, jogellenesnek minősül akkor is, ha egyébként jogszerű lenne.

41. § (5) bekezdés értelmében: Ha a 41. § (2) bekezdés szerinti hátrányos intézkedést a bejelentő tulajdonában álló jogalany vagy a bejelentővel foglalkoztatásra irányuló jogviszonyban vagy más, szerződéses jogviszonyban álló jogalany sérelmére hozzák meg, akkor a hátrányos intézkedéssel összefüggő hatósági vagy bírósági eljárás során – ha a jogalany a bejelentővel fennálló foglalkoztatásra irányuló vagy más, szerződéses kapcsolatát, valamint a bejelentő a bejelentés megtétele jogszerűségét bizonyítja –

- a) vélelmezni kell, hogy a hátrányos intézkedésre a bejelentés jogszerű megtétele miatt került sor, és
- b) a hátrányos intézkedést hozó személyt terheli annak bizonyítása, hogy a hátrányos intézkedés megtételére alapos indokkal és nem a bejelentés jogszerű megtétele miatt került sor.

42. § alapján:

A bejelentés jogszerű megtétele esetén a bejelentő nem tekinthető a törvény által védett titok nyilvánosságra hozatalával összefüggő korlátozást vagy más, az információfelfedésre vonatkozó jogszabályi korlátozást megszegőnek, és az ilyen bejelentés tekintetében nem terheli felelősség, ha a bejelentő alapos okkal feltételezte azt, hogy a bejelentés szükséges volt a bejelentéssel érintett körülmények feltárásához.

A bejelentés jogszerű megtétele esetén a bejelentőt nem terheli felelősség a bejelentésben szereplő információk megszerzése vagy az azokhoz való hozzáférés tekintetében, kivéve, ha a bejelentő az információk megszerzésével vagy az azokhoz való hozzáféréssel bűncselekményt követett el.

A bejelentő a bejelentés jogszerű megtételéért nem vonható felelősségre, ha a bejelentő alapos okkal feltételezte azt, hogy a bejelentés szükséges volt a bejelentéssel érintett körülmények feltárásához.

A bejelentő a fentiekre valamennyi hatósági vagy bírósági eljárás során – a bejelentés megtétele jogszerűségének bizonyítása mellett – hivatkozhat.

43. § alapján:

Az állam a bejelentő részére a jogi segítségnyújtásról szóló 2003. évi LXXX. törvényben meghatározott támogatásokat biztosítja az ott meghatározott feltételek szerint.

A hivatkozott törvényben meghatározott keretek között a bejelentő számára tájékoztatást és tanácsadást kell nyújtani a bejelentők rendelkezésére álló eljárásokról és jogorvoslati lehetőségekről, a bejelentők védelmével összefüggő, e törvény szerinti szabályokról, a bejelentők e törvény szerinti jogairól és kötelezettségeiről.

A jogi segítségnyújtó szolgálatok a kormányhivatalok keretein belül működnek.

44. § értelmében, hatósági vagy bírósági eljárás során a panasztörvény „A visszaélést bejelentők védelme” alcím szerinti jogokat korlátozó vagy kizáró nyilatkozatra, szerződésre, szabályzatra jogszerűen hivatkozni nem lehet.

45. § alapján: A bejelentés megtétele jogszerű, ha

- a) a bejelentő a bejelentését a panasztörvény „A visszaélések bejelentése” című fejezet szerinti visszaélés-bejelentési rendszerek valamelyikén, a panasztörvényben meghatározott szabályok szerint tette meg,
- b) a bejelentő a bejelentéssel érintett körülményekre vonatkozó, bejelentett információt a munkavégzéssel kapcsolatos tevékenységével összefüggésben – ideértve a foglalkoztatásra irányuló jogviszony vagy gyakornoki, önkéntesi vagy szerződéses kapcsolat létesítésére vonatkozó eljárást is – szerezte, és
- c) a bejelentő alapos okkal vélelmezte, hogy a bejelentéssel érintett körülményekre vonatkozó, bejelentett információ a bejelentés időpontjában valós volt.

46. § alapján: Jogszerűen megtett bejelentésnek kell tekinteni, ha a bejelentő a bejelentését nyilvánosságra hozza, és a 45. § b) és c) alpontja szerinti feltételek teljesülése mellett a következő feltételek valamelyike is teljesül:

a) a bejelentő

aa) először a foglalkoztató által létrehozott belső visszaélés-bejelentési rendszert (panasztörvény 5. alcím) vagy az állami és önkormányzati szerveknél létrehozott belső visszaélés-bejelentési rendszert (panasztörvény 6. alcím), ezt követően az egyes állami szervek által létrehozott elkülönített visszaélés-bejelentési rendszert (panasztörvény 7. alcím) igénybe vette, vagy

ab) közvetlenül az egyes állami szervek által létrehozott elkülönített visszaélés-bejelentési rendszert igénybe vette,

és a visszaélés-bejelentési rendszer működtetője, illetve az eljárásra jogosult szerv az e törvényben meghatározott intézkedéseket határidőben nem tette meg,

b) a bejelentő alapos okkal vélelmezte, hogy a bejelentéssel érintett körülmény nyilvánvaló módon veszélyezteti a közérdeket – így különösen, ha visszafordíthatatlan kár bekövetkezésének kockázata áll fenn – vagy

c) a bejelentő alapos okkal vélelmezte, hogy az egyes állami szervek által létrehozott elkülönített visszaélés-bejelentési rendszer igénybevétele esetén a bejelentéssel érintett körülmény sajátos jellegzetességei miatt fennáll annak a nyilvánvaló lehetősége, hogy

ca) a bejelentővel szemben a 41. § (1) bekezdés szerinti hátrányos intézkedést tesznek meg, vagy

cb) a bejelentésben foglaltak érdemi elintézésére nem kerül sor.

A fentiek nem alkalmazhatóak a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény 6. §-a szerinti információt átadó személyre.

47. § alapján: Jogszerűen megtett bejelentésnek kell tekinteni, ha a bejelentő a bejelentését a feladat- és hatáskörrel rendelkező európai uniós intézményeknél, szerveknél, hivataloknál vagy ügynökségeknél teszi meg, és a 45. § b) és c) alpontja szerinti feltételek teljesülnek.

48. § (1) bekezdés alapján: a panasztörvény „A visszaélést bejelentők védelme” alcím szerinti védelem – a 43. §-ban meghatározott kivétellel – kizárólag akkor illeti meg a bejelentőt, ha

- a) a bejelentéssel érintett körülményekre vonatkozó, bejelentett információ az 1. mellékletben, illetve a 2. mellékletben szereplő európai uniós jogi aktusok vagy azok végrehajtását, az azoknak való megfelelést biztosító jogszabályi rendelkezések hatálya alá tartozik, vagy
- b) a bejelentő az a) pont szerinti körülmény fennállását alapos okkal feltételezi.

48. § (2) bekezdés alapján: „A visszaélést bejelentők védelme” alcím szerinti védelem – a 43. §-ban meghatározott kivétellel – nem illeti meg a bejelentőt, ha

- a) bejelentésével a minősített adatok védelmére vonatkozó szabályokat megszegi,
- b) a bejelentés megtétele során törvényben meghatározott, az orvosi titokra, az ügyvédi titokra vonatkozó titoktartási kötelezettségének nem tesz eleget,
- c) a bejelentés megtétele során az egyházi személy és a vallási egyesület vallásos szertartást hivatásszerűen végző tagjaként a hivatásánál fogva rá irányadó titoktartási kötelezettségének nem tesz eleget,
- d) a bejelentés megtétele során a bírói ítélkezéssel kapcsolatban a törvény által védett titok védelmére vonatkozó szabályokat megszegi,
- e) bejelentésével a büntetőeljárás szabályok szerinti adatkezelési szabályokat megszegi, vagy
- f) a rendvédelmi szervek, a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat, illetve a Nemzeti Adó- és Vámhivatal állományának a tagjaként a bejelentésével az e szervek tevékenységére vonatkozó, jogszabályban meghatározott szabályokat megszegi.

49. § (1) bekezdés alapján: „A visszaélést bejelentők védelme” alcím rendelkezései irányadók arra a bejelentőre, aki személyazonosságának felfedése nélkül – így különösen neve, azonosításához szükséges személyes adatai megadása nélkül – tesz jogszerű bejelentést és későbbi azonosítását követően vele szemben a 41. § (1) bekezdése szerinti hátrányos intézkedést tesznek meg, illetve esetében a 42. § alkalmazására kerül sor.

49. § (2) bekezdés alapján: „A visszaélést bejelentők védelme” alcím szerinti, bejelentőre vonatkozó védelemben részesül, aki

- a) a jogszerű bejelentést tevő bejelentő részére segítséget nyújt a bejelentés megtétele során,
- b) a jogszerű bejelentést tevő bejelentővel kapcsolatban álló olyan személy – így különösen a bejelentő munkatársa vagy családtagja –, akit a 41. § (2) bekezdése szerinti hátrányos intézkedés érhet.